

Слід нагадати, що найбільше падіння експорту товарів у 2016 році спостерігалось у січні – на 955,7 млн дол. (на 31,9%) відносно січня 2015 року, у лютому – на 315,8 млн дол. (на 10,5%) та у березні – на 486,6 млн дол. (на 14,0%). Разом з тим, за підсумками квітня було отримано незначний приріст в експортуванні товарів – на 14,3 млн дол. (на 0,5%), але, починаючи з травня поточного року, знову почала відстежуватись негативна тенденція (у травні скорочення експорту становило 39,5 млн дол. (на 1,4%), червні – на 215,8 млн дол. (на 6,9%), липні – на 292,5 млн дол. (на 9,1%).

В експорті товарів, не зважаючи на те, що кон'юнктура на зовнішніх ринках у серпні 2016 року відносно липня характеризувалася волатильністю цін, спостерігалось зростання фізичних обсягів, зокрема по продукції АПК та харчової промисловості (на 2 млн тонн, або на 56,4% – за рахунок збільшення фізичних обсягів експортного постачання зернових культур на 2,2 млн тонн, насіння і плодів олійних рослин – на 38,5 тис. тонн та продукції борошномельно-круп'яної промисловості – на 10,1 тис. тонн), мінеральних продуктів (на 326,2 тис. тонн або на 6,6%), продукції металургійного комплексу (на 75,3 тис. тонн або на 4,0%), продукції машинобудування (на 29,3 тис. тонн або на 49,5%).

Що стосується імпорту до України, то зменшення обсягів імпортних поставок за 2016 рік відбулось лише по мінеральних продуктах (на 42,2%, або на 3,4 млрд дол.). При цьому, спостерігалось зростання обсягів імпортних надходжень продукції машинобудування (на 38,5%, або на 2 млрд дол.), продукції хімічної промисловості (на 11,5%, або на 573,8 млн дол.), продукції АПК та харчової промисловості (на 11,0%, або на 248,1 млн дол.), продукції металургійного комплексу (на 13,3%, або на 173,2 млн дол.), продукції легкої промисловості (на 11,4%, або на 133,2 млн дол.), деревини та паперу (на 9,9%, або на 65,2 млн дол.) та різним промисловим товарам (на 7,1%, або на 58,0 млн дол.).

У географічному розрізі експортно-імпортних операцій України за 2017 рік слід зазначити, що як в експорті товарів, так і в імпорті, основним торговельним партнером України був Європейський Союз. Так, в експорті товарів питома вага Європейського Союзу склала 37,9%, а в імпорті вона сягнула позначки 43,9% (його частка збільшилась на 3,1 відсоткових пунктів відносно показників аналогічного періоду минулого року).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Fiat Panis (FAO) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fao.org/home/ru/>
2. Товарна структура зовнішньої торгівлі [Електронний ресурс]. –Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/zd/tsztt/tsztt_u/tsztt0617_u.htm

*Шахбазян С. А., Кириченко М. В.
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова*

ПРОЦЕСИ ЗЛИТТЯ ТА ПОГЛИНАННЯ ТНК В ЕКОНОМІЦІ США

Розвиток ринкової економіки та процесів глобалізації супроводжується зростанням кількості операцій зі злиття та поглинання, в тому числі, транснаціональних корпорацій США. В індустріальній історії США виділяють 7 хвиль зростання кількості угод зі злиття та поглинання і останні 4 з них відбулися протягом останніх 40-50 років, досягнувши пікових значень у кінці 90-х років ХХ століття.

Слід зазначити, що ці процеси злиттів та поглинань напряду залежать від економічної ситуації на світовому ринку. Так якщо 2015 рік був одним із рекордних щодо кількості та вартості угод, то 2016 рік відзначився великою кількістю угод, що не відбулися. Це було пов'язано, зокрема, з рішенням Великобританії вийти з Європейського Союзу та економічною невизначеністю на світовому ринку. Але вже у 2017 рік відбуваються великі угоди між Microsoft та LinkedIn, Bayer та Monsanto. У 2017

році у США кількість M&A угод зросла на 12,2% у порівнянні з 2016 роком. У 2018 році аналітики очікують зменшення кількості таких угод [3].

За останні 10 років найбільша кількість M&A угод в США відбулися у таких секторах як високі технології (19,9%), фінансовий сектор (11,4%) та виробництво споживчих товарів (11,3%). Якщо ж взяти вартість угод, то найбільші з них відбулися у секторі охорони здоров'я (14,2%), енергетики (13,3%), високих технологій (12,1%) та фінансовому секторі (12%). Слід зазначити, що понад 70% цих угод відбуваються у межах національного ринку. Якщо говорити про M&A угоди з іноземними компаніями, то серед країн-партнерів за кількістю угод лідером є Китай [3].

Серед причин, що зумовлюють процеси злиття та поглинань в економіці США слід вказати як доволі класичні, наприклад, отримання синергетичного ефекту, диверсифікація діяльності, монополізація, податкова оптимізація, придбання недооціненого активу, використання інноваційних розробок іншої компанії. Так і специфічні для кожної галузі.

Наприклад, процеси злиття та поглинання у хімічній галузі США відбуваються через обмежену рентабельність інвестування у органічне виробництво, очищення портфелю від непрофільних активів, реакція на низькі ціни на нафту, активність портфельних інвесторів та відродження хімічної галузі в США. Хімічні компанії очікують стрімкого зростання за рахунок фокусування на основному виді діяльності.

Найбільші угоди злиття та поглинання останніх років були зорієнтовані саме посилення конкурентної позиції компанії у її ключовому бізнесі. Сегмент агрохімії якраз демонструє цю тенденцію. Компанії намагаються також об'єднати комплементарні види діяльності з метою пропозиції споживачу кращого інноваційного продукту. Крім того, хімічні компанії активно виділяють відділ інноваційних розробок або окремі продуктові напрями у окрему компанію. Злиття компаній DowChemical та DuPont є однією з найбільших угод у хімічній промисловості. Злиття DuPont та DowChemicals — один із заходів позбавлення від непрофільних активів, скорочення витрат та підвищення ефективності кожної зі сторін [2].

Щодо фінансового сектору США, то такі американські компанії як GoldmanSachs, MorganStanley, BankofAmerica здійснили наймасштабніші операції зі злиття та поглинання у світі. На основі аналізу основних операцій злиття та поглинання можемо зробити висновок, що для банківського сектору США характерним є горизонтальний вид, оскільки об'єктом угоди виступають інші банки. Такі операції здійснювались переважно для розширення своєї присутності на ринку. Також зустрічаються поодинокі випадки злиття та поглинання вертикального виду, як правило, такі угоди пов'язані з розширенням кількості послуг або підвищенням їх якості за рахунок придбання спеціалізованої компанії, яка має широкую мережу. Конгломератне поглинання не характерно для банківського сектору США [4].

З 2013 року, за даними аналітиків компанії PwC, у США відбувається нова хвиля операцій злиття та поглинання серед дрібних та середніх банків. Це було викликано поправкою Дурбана та законом Додда-Франка, відповідно до яких зросли витрати банків на дотримання нормативно-правових вимог, а також підвищились вимоги до капіталу та масштабу діяльності [4]. Аналітики ж компанії KPMG не очікують масштабних операцій злиття і поглинання з боку найбільших серед американських банків у найближчі роки [1].

Таким чином, розвиток процесів злиття та поглинання ТНК в економіці США триває. На різних історичних етапах та у різних галузях превалюють ті чи інші форми таких угод, причини, що їх зумовлюють. Але, в цілому цей процес є закономірним та невід'ємним атрибутом розвитку економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Banking and capital markets: toptendsfor M&A 2016 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/pdf/2016/02/top-trends-for-ma-in-2016.pdf>
2. Chemicals Executive M&A Report 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.atkearney.com/chemicals/chemicals-executive-m-a-report/2017>

3. M&A in the United States [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://imaainstitute.org/m-and-a-us-united-states/>
4. M&A: US banks get acquisitive [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.euromoney.com/Article/3502886/M-A-US-banks-get-acquisitive.html>

Московчук О. С., к.е.н. Матюк Т. В.
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ГАЛУЗЕВИХ РИНКІВ

З розвитком товарно-грошових відносин з'явилась необхідність вивчення ринкового механізму. Дослідники брали до уваги недосконалість ринків товарів і послуг, що спонукала до появи особливої теорії організації промисловості або теорії галузевих ринків, яка аналізує механізм спрямування діяльності виробників на задоволення споживчого попиту, визначає причини недосконалості ринку та з'ясовує ефективні механізми державного регулювання ринку. Галузевий ринок – це ринок взаємозамінної продукції, який, як правило, розглядається в межах державного соціально-економічного комплексу, що володіє закінченим циклом відтворення [1].

Ефективне функціонування галузевих ринків цілком залежить від правильного вирішення суперечності між саморегулюючими ринковими механізмами та застосуванням державного регулювання.

Під державним регулюванням ринку традиційно розуміють комплекс різноманітних методів та засобів впливу держави на економіку, з метою забезпечення сприятливих умов роботи ринкового механізму та недосконалих сфер економіки, так званих “прогалин” ринку. Спроби держави регулювати ринок обумовили створення галузевої політики [2].

Галузева політика – це цілеспрямована державна діяльність, що здійснюється на засадах і в межах, встановлених чинним законодавством, щодо встановлення і реалізації економічної діяльності на товарних ринках з метою захисту добросовісної конкуренції і забезпечення ефективності ринкових відносин. Причиною, що спонукає державу реалізовувати саме ці цілі, є публічний інтерес, що полягає в необхідності підтримки конкурентних засад ринкових відносин [3].

Галузева політика орієнтована на зростання обсягів виробництва, поліпшення якості продукції; вдосконалення галузевої структури; розробку та впровадження в діяльність суб'єктів галузевих ринків науково-технічних досягнень; посилення конкурентоспроможності галузей економіки; збільшення експортного потенціалу галузей та ефективне вирішення соціальних проблем. Традиційно вплив на галузеві ринки держава здійснює за допомогою антимонопольних, бюджетно-податкових, інвестиційних, зовнішньоекономічних інструментів регулювання, а також прогнозування, стратегічного та індикативного планування, програмування. Антимонопольний інструмент впливу передбачає підтримання конкуренції на галузевих ринках шляхом обмеження монопольної влади окремих фірм на ринках, контролю за концентрацією та антиконкурентною поведінкою. Бюджетно-податковий інструмент визнає податкові ставки, податкові пільги, режим оподаткування, бюджетне фінансування стратегічно пріоритетних галузей економіки. При інвестиційному впливі держава стимулює інвестиційний процес в пріоритетних галузях економіки. Зовнішньоекономічні інструменти регулювання передбачають тенденції соціально-економічного розвитку, визначають можливі наслідки певних рішень, вносять корективи у ці рішення і за потреби скасовують їх. Інструмент стратегічного планування встановлює стратегії та пріоритети розвитку на довгостроковий та середньострокові періоди. Індикативне планування в свою чергу реалізує стратегічні планів та пріоритети, а програмування концентрує сили та засоби на реалізацію обраних стратегічних пріоритетів [4]. Структура галузевих ринків визначається чисельністю та розподілом продавців та покупців, рівнем диференціації, наявністю або відсутністю